

Schippers van weleer

Door Corine Nijenhuis

**Jacob den Boer (92)
Schipper 1949-1954**

Vosta 2, 1896, 510 ton

Hoewel Sjaak nog een jongen was, staat de oorlogstijd haarscherp in zijn geheugen geëet. Toen de Duitsers hun invasie begonnen, was hij verrast. Met zijn vader voer hij op de Beneden-Rijn: zand en grind van Kaiserswerth naar Keulen, telkens twee maanden achtereenvolgend. Ze kwamen nauwelijks aan de wal, koolraap en zuurkool werden groot ingeslagen in Holland, evenals zoute bonen in het vat. Alleen voor brood en boter gingen ze van boord, bij de bakker hoorden ze oorlogsnieuws.

Het schip lag in Keulen toen de oorlog begon, vader moest zich 10 dagen lang melden voordat hij naar Duisburg mocht voor een vracht kolen op Holland. Opgevoerd verlieten ze het land van de Führer.

In Holland ontsprongen ze opnieuw de dans. De Kempenaar die vader Den Boer in 1929 had laten bouwen, was zeven meter breed. Die extra 40 centimeter had als doel meer lading te kunnen innemen. Dat het zijn schip zou redden, had hij niet kunnen bedenken. Voor operatie Seelöwe,

de invasie op Engeland, confisqueerde de vijand elke Kempenaar die hij kon vinden. Duitse officieren bekeken de scheepspapieren. 'Die stommelingen gingen van het briefje af. Ons schip was te breed, dus ze moesten 'm niet. Geen idee dat het een echte Kempenaar was.'

Terwijl honderden schepen werden gekocht en tot landingsvoertuig omgebouwd, voeren zij stilletjes weg. Met afgrijzen denkt Sjaak terug aan de schippers op de kade die beroofd waren van hun complete bezit.

Ondergrondse

Ze gingen voor de voedselvoorziening varen. Om beschietingen te voorkomen stond het woord in grote letters op de den geschildderd. De Kempenaar laadde het graan niet alleen in het ruim. Op de luikenkap stond, naast een konijnshok, een holle walsrol die werd gebruikt in de landbouw. Handelswaar, zei vader Den Boer, als gevraagd werd waar het ding voor diende. Dat er bij elke reis twee ton graan voor de ondergrondse inging, werd nooit ontdekt.

Die ondergrondse informeerden hen over explosieven. Sjaak en zijn vader maakten een bom in een transportkist voor smeerkaas. Het explosief werd op het vlak voor de piek gezet, onzichtbaar, met een ontstekingsmechaniek

van 20 uur. Indien het schip werd gevorderd, konden ze het zo laten zinken.

Gelukkig kwam het nooit zover, al werd het steeds moeilijker de Kempenaar uit handen van de vijand te houden.

In het laatste oorlogsjaar doken Sjaak en zijn vader met schip en al onder. In het Groetkanaal kwam geen scheepvaart meer, ze legden de Kempenaar midden-op-'s Avonds luisterden ze heimelijk naar de radio voor nieuws, dan zat een van de twee op een fiets met blokken, om stroom op te wekken. Maar vaker was Sjaak alleen aan boord. Dan ging vader naar vrouw en kinderen, die aan de wal verbleven.

De Kempenaar overleefde de oorlog. Al was het met een kapot roer. Dat hadden ze bewust stukgevoerd om het schip uit de vaart te krijgen. De vijand wist niet dat de werf een nieuwe roerkoning had liggen; vrijwel direct na de bevrijding voer het alweer.

Fietsen-schipper

Na de oorlog volgde een ander leven. Sjaak werd zelfstandig schipper, eerst bij een Zwitserse firma, later op zijn eigen schip. Hij noemde het Vosta 2, naar de Kempenaar van zijn vader. Samen met zijn vrouw - 'de dochter van de melkboer, maar varen kon ze goed' - en kinderen voer hij vracht door Nederland. Maar niet voor lang. Toen de oudste

naar school moest, stopten ze. Het internaat, dat wilde Sjaak zijn kinderen niet aandoen. Het gezin ging aan de wal, Sjaak werd fietsen-schipper.

Op afroep fietste hij naar schepen die niet door de eigen schipper konden worden gelost. Later werkte hij als controleur op een graanfactorij; toezien dat het juiste schip werd geladen. Hij hield het niet lang vol: 'Zo'n luizenleven, daar kon ik niet aan wennen.'

En dus begon hij een pluimveebedrijf. Er volgde nog een leven in Australië, voor Sjaak terugkeerde naar de plek waar hij ooit aan wal ging. Nu woont hij in een huis in Vierhouten. Zonder uitzicht op het water.

Schrijfster en beeldend kunstenaar Corine Nijenhuis schreef onder meer de non-fictie roman 'Een vrouw van staal', waarin zij niet alleen de geschiedenis van haar eigen varende woonschip, maar ook die van de Nederlandse binnenvaart van 1901 tot nu vastlegde. Ontmoetingen met oud-schippers tijdens lezingen naar aanleiding van dit boek, leverden een serie nieuwe verhalen op, die tweewekelijks in Schuttevaer verschijnen.

www.corinenijenhuis.com

Jacob den Boer voer na de oorlog op zijn eigen schip, de Vosta 2. Maar lang zou dat niet duren. (Foto collectie familie Den Boer)